

Doberdob

(Excerpt in Serbian)

Translated by: Dragana Bojanić
Contact of the translator: d.b.t@sbb.rs

Kao za inat već sledeće večeri stiglo je naređenje:

„Napred!“

Neprijatelj je već puna dvadeset i četiri sata najjačom topovskom vatrom koju je do tada poznao Soški front napadao austrijsku prvu liniju, i u ubeđenju da na prvim linijama ni miš nije mogao da ostane u životu, poslao pešadiju u napad. Kad je njegova pešadija krenula u akciju, istovremeno je topovska vatra zatvorila celu pozadinu prve linije, sa ciljem da spreči dolazak rezervnog sastava. Pucnjava je već nekoliko časova stizala čak do udoline u kojoj se nalazila jama. Na svu sreću, neprijatelj je u tom odseku gađao predaleko, ne mnogo, tek za širinu udoline. Tamo je gruralo nekoliko baterija ekrazitne granate teškog kalibra. Bataljon je već nekoliko sati bio svedok te pucnjave. Mozgovi vojnika tupo su dreždali, glođući samo jednu jedinu misao: Šta će biti ako se pucnjava usmeri ka kraćem cilju?

I zaista, pred veče primetiše da neprijateljske baterije odskaču od prvobitnog cilja. Široki vatreni levak približavao se udolini, polako, pucanj za pucnjem, koliko su se pucnjevi uopšte mogli razaznavati. Kiša kamenja i metalnih ogrušaka padala je iz minuta u minut sve bliže.

Held se po drugi put obratio svom susedu koji je čučao na slami:

„Hej, Pekole, šta kažeš?“

Obratio se baš pravome. Pekol se nije plašio, on nije znao za strah. Ali sad je već satima čuteći čučao, naslonjen na mokru stenu, zureći ispred sebe, kao da je poludeo. Njegov mozak nije mogao da shvati to što se odigravalo pred njegovim očima. Znao je samo jedno, da pred silom koja sikće i šklopoće tu ispred njega, ni jedna odbrana nije moguća. Pomoglo bi samo da se zakopaš u zemlju, ko zna gde. Sve vreme čulo se odvratno zavijanje iznad krova. Svaki odjek bio je samo kratko uzdišuće pištanje, ali tog pištanja bilo je toliko da su se slivali u samo jedan dugačak samrtni vihor.

Pekol nije odgovorio ni na drugo pitanje. Umesto njega, razbudio se vojnik sa Heldove leve strane, Ciganin Maroš.

„Šta tome još dodati ...“

Njegov je glas bio takav da Held više nije postavljao pitanja, jer je u njemu pronašao odgovor koji je već cele večeri i sam osećao.

Preko krova ponovo je pala teška kiša kamenja, najteža te večeri. To je stiglo sa strane, jer se zemlja tamo sumljivo tresla. Zvuk topotanja udario je u mokr prekrivač koji je visio s krova, kao da se nešto teško, tromo saplelo o debelu tkaninu. Onda je sa zvukom palo na kameno tlo. Rajner, koji je čučao iza zida, instinktivno je ispod prekrivača izvadio gadno izmrcvaren komad gvožđa.

„Šta je to?“ mehanički ga je pitao Amun.

Rajner mu je bez reči spustio krhotinu u ruku. Onda je išla iz ruke u ruku. Vojnici su je merkali uz čudan osećaj. A kad je Petrika ponudio Popoviču, ovaj je odmakao zavesu i uz

zvuket bacio čudovište niz udolinu. Svi su bez reči to odobrali, činilo im se kao da je neko izbacio zmiju iz gnezda.

Rodetov glas konačno ih je spasio tupog čekanja na smrt. Pokret. Jedan za drugim ustajali su sa ležaja. Iz baze se vukao dug lanac mračnih, pognutih vojničkih silueta koje su žureći iz jame išle prema visoravni. Njihove oči ugledaše niski predeo, pokošen i razrovan od granata. Artiljerija ga je još uvek napadala nesmanjenom snagom. Uprkos tome, naređenje je bilo da treba preći visoravan. Živ ili mrtav, to niko nije rekao, ali se podrazumevalo.

Lanac se spuštao niz visoravan, puzeći uz razrušene kamene ograde i padajući iz udubine u udubinu. Naređenje je bilo da se pazi na vezu, ali to naređenje je u ovom trenutku bilo suvišno, jer je svako bio svestan da gubitak veze sa drugom ispred njega znači pravu smrt. Gde bi se čovek tu sam snašao? Iako su svi znali da je put kojim ih vode put u smrt, svako se na toj vatrom isključivo kamenoj poljani plašio smrti u samoći.

Lanac se uvijao preko visoravni u koju su udarale granate i koju su neprekidno zalivali prskajući šrapneli. Najteže je bilo prolaziti pored ruševina napuštenog naselja. Kakvo je bilo nekad nije se moglo saznati, ostalo je samo još nekoliko prkosnih zidova. Artiljerija je po tom naselju jače pucala. Zato su pokušali da ga zaobiđu. Ostali su dugo ležeći iza niskog zida koji je nekad stajao uz ivicu puta. Odatle su se samo u većim razmacima i bežeći spuštali na drugu stranu puta. Kad im je opasni prelaz ostao iza leđa, predahnuli su. Tamo valjda artiljerija nije bila tako jaka. Zatim su krenuli udesno na neku padinu. Ispred njih se rasprostrla slika prve linije. Vatre mina, raketa i reflektora ukrštaše se, pretvarajući noć u svetlost dana. Magla još nije pala, zato je prodiranje bilo neprijatno. Ali moralo se napred, jer se tamo dalje linija na nekim mestima lomila.

„Lezi! Vatra ...“

Upozorenje je iz prednjih redova lancem putovalo u pozadinu. Da. Uši, i ne samo uši, sve vene slušale su reski zvižduk nisko iznad glava. To su već muve ... Prva linija više nije daleko. Doduše, pucanje iz pušaka se ne čuje, ali muve ujedaju samo tako. Nešto štekće uporno i otrovno. To su ose, mašinke koje se čuju kad se na tren učutkaju minobacači. Činilo im se da već čitavu večnost prodiru preko visoravni i da su prešli na desetine kilometara. A u stvarnosti je razdaljina koju su prešli bila neznatna.

Začelje je opet prosledilo vest:

„Još malo i stigli smo do rova. A onda će biti bolje ...“

Bolje ...? Ipak se čini da srca veruju.

Kroz neko vreme opet:

„Zauzimamo sektor broj 5.“

Neprijatelj je navodno tamo napravio rupu. Ko zna ko, da li Almer ili Segal, već je znao i da su tamo bili Rumuni koji su sve pokvarili. Ali ta informacija nije nikoga interesovala. Sad je njihove mozgove angažovao sektor broj 5. Sve dok za taj sektor niko nije znao nikog nije ni interesovalo gde zapravo vodi taj put. Ali sada je taj zagonetni sektor počeo da ključa po mozgu. Trebalo se još nekoliko puta pritajiti, a onda je put ispod lanca utonuo, noge su zagazile u meko, klizavo sklisko blato iz kojeg su virile stenovite glave.

„Dovodni rov!“

Oni sa čela sačekajte, a lanac se zbio. Iako je rov bio loš, nizak i uzan, a hod po njemu gori nego na otvorenom terenu, nova svest je preplavila svakog pojedinca. Rov je rov, i za onog koji po prvi put u životu hoda po njemu. Artiljerijska vatra već je krenula, sad su se sve više

približavali vatri na prvoj liniji. Već se čulo i pucanje iz pušaka koje je dolazilo negde iz same zemlje. U zid rova resko se zakucavalo: z-z-k s-k. Leđa su se još više savijala.

Snopovi užarenih svetala ispred njih bili su sve jači ...

Iz prvih redova stalno su stizale opomene:

„Tišina, tišina, šta radite vi u pozadini?“

Šta bi neko mogao da radi u takvom položaju? Lanac se nekoliko puta pretumbao u neke sporedne rovove koji su bili još gori; spuštali su se na dole i penjali se prema gore. Dva ili tri puta morali su da se pritaje na dnu, jer je preko kamenih krtičnjaka doletela mina i raspukla se odmah iza njih, pa je neke isprskalo blato. Onda im je zapucalo odmah ispred nosa. Još nekoliko koraka i poddesetar Kopajnik koji se iznenada pojavio pored niskog nasipa jarka, zgrabio je Štefaniča za rame, pribivši ga uz mokri zid jarka i rekao:

„Ti budi tu!“

„Šta?“ zinuo je Štefanič.

Ali nije još uspeo da zatvori usta, a Kopajnik je već nestao dalje na uzdignuću, a s leve strane čuo se njegov pritajeni glas:

„Barfus, ostani tu!“

Pored Štefaniča koji je i dalje nepokretan stajao uz zid, lanac vojnika je zveckao dalje i niko nije obraćao pažnju na njega. Pored njega su prošli Amun, Palir, Holcman, Pekol, koliko je mogao da ih raspozna u mraku. Onda više nije stigao da obraća pažnju na njih, jer se iz uzanog useka u zidu stene izvila mala senka vojnika.

„Ovde je bezbedno“, šapnula mu je senka. Nije stigao da raspozna s kim razgovara, jer se senka već okrenula od njega i nestala u vrtlogu rovova koji su ličili na krtičnjake. Njega je neki osećaj gurnuo u usek koji je upravo napustila senka, rukama je napipao nešto meko i seo da bi zaštitio glavu iza preniskog nasipa. Sedište je bilo udobno i meko, i još toplo od prethodnika. Pre nego što je stigao da ispipa prostor oko sebe i pronađe usek na mestu gde je spustio pušku, poslednji vojnici su uz buku prošli kroz rov pored njega.

Bio je sam. Obuzela ga je čudna teskoba. Jedno vreme je još vrebao da li će još neko naići kroz jarak, a onda je osluškivao teskobu koja ga je okruživala. Ali to je trajalo samo tren. Zatim ga je preplavilo saznanje da se nalazi na frontu, na vatrenoj liniji. Sa njegove desne i sa leve strane štektale su puške. To su njegovi drugovi. I on se nagnuo ka pušci i ispalio prvi metak koji je poleteo visoko negde ispod plavkastog neba, kao da mu šalje svoj prvi pozdrav

...